

ՍԿԶԲՈՒՆԲ ԴԱՍՏԻԱՐԱՎՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ ԲԱՆՔ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԴԱՍՏԻԱՐԱՎԱՅ

Բ

ԿՐՄԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱՎՈՒԹԻՒՆ

(Տես յ'էջ 289)

9. — Զմարդ Աստուծոյ Հետ՝ միացընող կապերը խզելու խորհուրդն՝ աղէտալի է ամբողջ աշխարհս կործանելու կարող է. այսինքն փոխանակ կրօնական սկզբանց մէջ՝ ուրիշ տեղ փնտել առաքինութեանց և բարեկարգութեանց աղբիւրն, և առանց կրօնից բարոյական մը և մարդկային ընկերութիւն մը հիմնել: Առանց կրօնից բարոյական մը հաստատել առանց հիմանց չէնք մը շինել ըսել է, օրէնսդրութիւն մը՝ առանց օրէնսդրի: Ո՛հ որչափ աւաղելի պիտի ըլլար առաքինութիւնը, եթէ միայն մարդկային կրից շարժուն աւաղն նեցուկ ունենար:

Յրէյսիմեաւ

10. Մտաւորական մշակութիւնը քիչ ազդեցութիւն ունի բարոյական կենաց վրայ: Կը տեսնենք ուսեալ, կիրթ, զբաղէտ անձինք, որոնք զուրկ բարի վարքէն, շուայլ, արբեցող և մոլի են: Ասկից կը հետևի որ դաստիարակութիւնը կրօնից և բարոյականի սկզբանց վրայ պէտք է հիմնուի ⁽¹⁾:

Սմայլս

11. — Կրօնքը դիտութեան մեծագոյն միջոցն է: Թէպէտ չէ կարող լուսնեցողին հանձար տալ, սակայն եղածն յանչափա կը բարձրացընէ:

Դը-Մէտոր

12. — Ի՞նչ է դաստիարակութիւնը յաշտ

(2). Եթէ Կարկազբեալ ըլլայի բացարձակ կերպով ընտրութիւն մը ընելու պակիս նամար աղօթել սորվելու և կարգալ դիտնալուն մէջ, պիտի ըսէի, ապիկե ինչ որդի: Վասն զի աղօթելն է կարգալ ամենազիջեցիկ զբոբն մէջ, անոր ներկայութեամբ ուսկից կը բղինն ամէն լոյս, ամէն արգարութիւն, ամէն գեղեցկութիւն:

Լէւոն

կրօնից: Մանկան վրայ Արարչին գործոյն շարունակութիւնն է. առնելով այս փափուկ արարածն խանձարուրդէն՝ առաջնորդել անոր գերագոյն վախճանին, որ է իւր Արարչին ճանչնալ, սիրել և ծառայել անոր, Արքայութիւն երթալ վայելելու համար զինքը:

Շամբոյ

13. — Դաստիարակութիւնը վարժապետի մը ցուրտ և անոգի յարաբերութիւնը չէ որ մեծապէս հոգւոյն մէջ կը թափէ կշռեալ այլ մեռեալ պարբերութիւններ. ևս առաւել հետի է մարդկային շահագիտութենէ, որ կը վաճառէ մտաւորական վաճառք և շահածին վրայ կը խորհի, ինչպէս վաճառական մը ծածած իւր հաշուետետրին վրայ: Քրիստոնէական սեփականտով դաստիարակութիւնը քրիստոնէական գերագոյն ծնունդ մ'է: Մանկութիւնը կրթի՞լ է ամիոփել սիրով իւր սըրտին մէջ մանուկ մը, նորէն երկնել զինքը, ձևացունել անոր բարոյական դիմագծերը, սնուցանել զինքը, իւր յատուկ հոգւոյն մաքուր սնունդով, հրճուանք լսել և տեսնել մանկան նոր կեանք զգենուլն: Զբոցցանել մատողալ հոգի մը, արտաքին ցուրտ օդին ազդեցութեան դէմ պաշտպանելով, անոր մտքին և սրտին մէջ պահպանել հայրական սիրով կենաց և Զբոնութեան աստիճաններն:

Ո՛վ որ կոչուած է ըստ պատկերի Աստուծոյ ստեղծեալ հոգիները ձևացունելու գերագանց պատուոյն, պէտք է զգայ իւր սրտին խորը յարգանաց, սիրոյ և հայրական խանդադատանաց այնպիսի զգացումներ, որ կանխապէս ստուգիլ ըսել Առաքելոյն Հետ. «Դուք մանկունք իմ, զորս նորէն կ'երկնեմ մինչև որ Քրիստոս նկարուի ի ձեզ»:

Լանտրիոյ

14. — Տղայ մը առանց հաւատքի ձգելը՝ տարիներով՝ առանց անյողդողդ ուղղադատութեան, առանց հաստատուն կանոնի, առանց բանաստեղծութեան, և առանց զաղափարականի ձգել ըսել է. թշուառ արարած՝ բնազդման և մարմնոյ ամէն տեսակ ձայններուն գերի, խեղճ փոփոխամիտ՝ կրից, տարակուսանաց և երևակայութեան ամէն տեսակ հովերուն մատնուած:

Լրիւզիկ

15. — Ժողովրդեան դաստիարակութեան կեդրոնը պէտք է կրօնական կրթութիւնն ըլլայ: Այն օրն որ Աւետարանի անսպառ աղբիւրէն այս կրթութիւնը առնելու դադրիւնը, այն օրէն պիտի սկսի ազգային յառաջդիմութեան անկումը: Ժողովրդական դպրոցաց քրիստոնէական բնազդովն մեր յառաջդիմութեան վաճանն է. իսկ կրօնքը նախադաս չհամարող դրութիւնը՝ միշտ խռովութիւն ձգեր է:

Գիթօլի

16. — Դաստիարակել մանուկն՝ անոր մտքին մէջ ամրող ճշմարտութիւնը ամփոփել ըսել է, սկսեալ ամենապարզէն մինչև ամենաբարձրագոյնը. անոր սիրտը ազնուազոյն զգացմանց, ամենափափուկ բարութեան, ամենամաքուր պատուոյ բանալ. իւր հոգւոյն բարախել տալ՝ Աստուծոյ, հայրենեաց, հաւատարմութեան, ազատութեան և ճշմարիտ եղբայրութեան, Աւետարանին սրբացուցած կերպով: Արդ այս բանն միայն կրօնից սերգրունդներով կրնանք ընել, բարձրագոյն իշխանութեան մը օգնութեամբ, որ օր մը՝ զոր նա միայն գիտէ, կը պատժէ մոլութիւնը և կը վարձատրէ առաքինութիւնը:

Գիւֆօյ

17. — Այնքան աւելի զօրաւոր է դաստիարակութիւնն՝ որքան սերտիւ կը միանայ հայրենեաց և կրօնական օրէնդրութեան: Ասկայն մենք կ'ուզենք երկրորդէն հրաժարիլ և առաջիկաներն ալ կը պակսին: Յիշուի ներկայիս ամէն դաստիարակը կը յանձնարարեն կրօնքը իրր կրակնոր մաս մը. բայց յետոյ որպէս գի չի վնասէ՝ նոյնաբուժական քանակութեամբ կը մատակարարեն, և կամ ըստ արուեստին կը պատուիրեն բարեխառ-

նել անոր սաստկութիւնը՝ հակազդեցիկ ներթերով. որքան քիչ անկէ կը շահինք, մեր սիրտը գիտէ արդէն, և իւր տկար ձայնով զայն մեզ կը յայտնէ (1):

Ճ. Կսպպոնի

18. — Պէտք է որ կրօնքը դպրոցաց և ընտանեաց, դաստիարակութեան, ուսման և բարեկարգութեան ամբողջովին իշխէ: Ուսումն կամ կրթութիւն մը չէ, որուն նուիրեալ ըլլայ առանձին ատեն և ժամանակ. հաւատք մը, օրէնք մ'է, որ շարունակ և ամենուրեք պէտք է լսելի ըլլայ, որ այսու և ղանակաւ միայն հոգւոյն կամ ամբողջ կենաց վրայ իւր բնական ազդեցութիւնը կը ներգործէ:

Մոնֆա

19. — Յուրս և մեղկ սրտերը ազնուացնելու և շարժելու միակ միջոցն է կրօնասէր ընել զանոնք: Կրօնքը կուտայ մեղ ուժոյ մէջ փափկութիւն, սաստիկ յուզմանց մէջ՝ չափ ունենալ, զորս մարդկային միջոցը կը տկարացնեն և կ'անհետացնեն:

Թումազեոյ

20. — Նոր սերունդը պէտք է որ վարժի մարդկութեան գերագոյն օրէնք համարել քրիստոնէութիւնը, և ոչ իրր ուրոյն բան մը, զոր ըստ պիտոյից կարենանք ծառայեցունել, այլ իրր հիմն ամէն բարի, ճշմարիտ, բարոյական իրաց: Պէտք է որ մատղայ հոգիք ընդունին զայն և իրենց սեփականեն անոր խիթարիչ վարդապետութեամբը և անձնանորութեան խիստ օրէնքները, անոր սիրելի առաքինութիւնները և դժուարատար անձնուարացութիւնը անոր պսակը՝ և խաչը:

Դօֆեհ

(1). Ես բնաւ թշնամի չեմ կրօնից, կը գրէր Պապըն, որուն փորձն է՝ որ եւ անարագատ աղէկիս Հռովմայ դաւառին վանքի մը մէջ կաթողիկէ եկեղեցւոյ խնու սկզբունքներով կը դաստիարակեմ. որովհետեւ նամա՝ չուած եմ որ երբ կրօնք մը ունինք, պարտինք միշտ զայն մշակել. օր օրուան վրայ աւելի կը նակիւ կաթողիկէ վարդապետութեան: